

Wi Rutu

JAARGANG 5 NUMMER 1 JULI 2005

Ithuriël Izaak Stuger alias 'Goejababassie'

Ithuriël Izaak Stuger alias 'Goejababassie'

Een kort verhaal op basis van historische feiten.

Wonny Stuger

Het zal menig genealoog bekend voorkomen als ik vertel dat ik tijdens mijn familieonderzoek vaak probeer verder te kijken dan de feitelijke gegevens die ik in archieven en familiedocumenten aantref. Mijn inlevingsvermogen raakt door die feiten geprikkeld: wat voor mensen waren mijn voorouders eigenlijk, hoe leefden ze, in wat voor omstandigheden?

Gevoed door verhalen die familieleden mij vertelden¹ heb ik mij zo een beeld proberen te vormen van een episode uit het leven van twee van mijn overgrootouders, die leefden in Suriname in het relatief nabije verleden: het laatste gedeelte van de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw.

Ithuriël's vrouwen

Ithuriël Izaak Stuger, geboren te Paramaribo op 11 februari 1882 als oudste zoon van Frederic Hubert Stuger en Nanette Leydenshoop,² was in het Suriname van het begin van de twintigste eeuw een zeer bekende en gerespecteerde persoonlijkheid. In zijn vrije tijd straalde hij al gezag uit: knap van uiterlijk, met een deftig voorkomen, goed gekleed, met een zakhorloge dat tot zijn standaarduit-

rusting behoorde. Veel oudere Surinamers kennen hem echter in de eerste plaats als politieagent vierde, derde en later tweede klas: een statige, robuuste man in zijn keurige uniform. Naast de gebruikelijke politiebewapening die bestond uit een korte sabel of 'hartsvanger' met zwart lederen schede of een wapenstok van het Engelse model³ gebruikte hij vaak een twijg van een Goejaveboom. Vooral de schoolspijbelaars van die tijd kunnen het zich soms goed herinneren. Dit attribuut leverde hem zijn bijnaam, 'Goejababassie' op.

Met zijn jeugdliefde Louisa Hendrika Wilhelmina Sarmaat kreeg Ithuriël vijf kinderen: Louise (geboren 15-8-1903), Edwina (geboren 2-10-1906), George⁴ (geboren 24-5-1908), Therese (geboren 20-11-1910) en Gustaaf (geboren 24-3-1913). Kort na de geboorte van de jongste overleed Louisa. Voor Ithuriël was dit een van de zwaarste momenten in zijn leven.

Het alleen opvoeden van vijf jonge kinderen en het werk van politieman vielen voor Ithuriël niet te combineren. Gelukkig was daar de weduwe van Simon Marius Esser, die woonde aan de Zwartenhovenbrugstraat 237.⁵ 'M'a-to' werd

ze genoemd, maar eigenlijk heette ze Geertruida Margaretha Pinas. Ze was tweeënhalf jaar ouder dan Ithuriël, geboren 18 augustus 1879. M'a-to stond bekend als een goede wasvrouw en was een van de weinigen die Ithuriël's kleding mocht wassen. Ze was weduwe en hij ging vaker bij haar langs om haar te helpen met de opvoeding van haar twee opgroeiende kinderen en om haar te ondersteunen bij de verwerking van het verlies van haar man.

Nu verkeerde hij in dezelfde situatie. Hij had zijn jeugdliefde, de moeder van zijn kinderen verloren en was daar helemaal kapot van. Ook hij had behoefte aan ondersteuning en een luisterend oor. In de loop van de tijd groeide die ondersteuning uit tot een gepassioneerde liefdesverhouding. Al gauw kwamen er nog twee kinderen bij: Willem (geboren 2-2-1916) en Helena Louise (14-9-1918).

Het leven van Geertruida Pinas verliep niet over rozen. De inkomsten die zij had van haar werk als wasvrouw waren vrij onregelmatig en niet voldoende voor een zo groot gezin. Het salaris van een politieagent was (in tegenstelling tot wat veel mensen dachten) ook geen vetpot. Een voordeel was wel dat Ithuriël een woning van de dienst kon krijgen, vrij van huur. Goejababassie was gek op zijn kinderen en de maandelijkse kosten van hun levensonderhoud betaalde hij regelmatig. Maar omdat hij voor zijn eigen levensonderhoud niet tekort wilde komen, hoefde Geertruida op niet al te veel extra's te rekenen.

Ook van de kant van Ithuriël's familie viel niet veel te verwachten. Van de luxe en de

welvaart waarin zijn overgrootvader Jan Carel Stuger (1790-1836) en diens broers Jan Louis (1792-1838) en Eduard Joseph Sacoto (1806-1877) in de eerste helft van de negentiende eeuw hadden verkeerdt was niet veel meer over.

Als Ithuriël, wilde opscheppen dan ratelde hij de plantages op die door zijn overgrootvader Jan Carel bij zijn overlijden waren nagelaten aan diens minderjarige, enige zoon Egbert Buschboom Stuger,⁶ Ithuriël's opa. Hij ging er prat op dat hij alle namen van de plantages kende: "Kocqswoud aan de Perica, Corisane, 19/640 van plantage Meerzorg, Misgunst gelegen aan de Motkreek, Fackertshoop, Hofwijk" en terwijl hij een groots gebaar met zijn lange armen maakte, om de uitgestrektheid van de plantages te benadrukken: "ook de plantages Oostwaard, Nieuw Belair en Oud Belair". Als om Geertruida te paaieren, zei hij dan: "Ai, ik ga je naar mijn plantages brengen, kies eentje. Je hoeft dan niet meer te werken, je kan daar M' vrouw spelen." Een langgerekte *tjoerie* was dan haar antwoord: voor geen goud ter wereld wilde ze naar een plantage, vooral niet een die verlaten was. En dat waren de opgedreunde plantages allemaal.

Wat meer indruk op haar maakte was de grote familiebijbel. Die was door de vader van Jan Carel, Johannes Stuger meegenomen uit Duitsland. Johannes en zijn broer Coenraad waren de eerste Stugers in Suriname. Zij waren in januari 1776 in het land gekomen, nadat zij een aantal weken eerder op Texel aan boord waren gegaan van het schip 'De Europa'. Ze hadden zich verbonden om in Suriname een aantal jaren als soldaat te die-

nen. Blijkbaar bevond zich tussen de weinige bezittingen die zij van thuis mee hadden genomen een in het Duits geschreven familiebijbel. Hoewel de bijbel voor hun nazaten niet te lezen was maakte de handgeschreven, in sierlijke letters uitgevoerde bijbel, een gevoel van diep respect bij hen wakker. Er hing een mysterie omheen. Vooral door het kettinkje met het kleine sleuteltje eraan. Die bijbel werd bij vreugde en bij tegenspoed tevoorschijn gehaald, maar ook als orakel gebruikt om bijvoorbeeld dieven te ontmaskeren. Ook Goejababassie maakt in familiekring wel eens gebruik van de vermeende kracht die er van deze familiebijbel uitging.

Als politieagent werd Ithuriël regelmatig op buitenposten in de districten gestationeerd. De buitenposten waren alle aan de rivier gelegen en slechts via het water te bereiken. Doordat de posten meestal door slechts één agent werden bemand en men er van vele gemakken was verstoken, was het er vaak een eenzaam bestaan. Het was tijdens een stationering op een van deze buitenposten (Constantia) dat Goejababassie de jeugdige Albertina Carolina van Gend wist te schaken. Zij was lang en slank en enigszins naïef. Ze had geen weet van Ithuriël's leven in de stad en viel voor de charmes van de knappe, robuuste politieagent. Al gauw raakte ze zwanger. Op 22 februari 1919 werd haar zoon Ludwigh Alfred geboren.

Maar zij was niet de enige rivale van M'a-to. Rebecca Nijman had al langere tijd laten merken dat ze niet ongevoelig was voor de goed uitzijnde Goejababassie en zijn fijne

Ithuriël Izaak Stuger alias 'Goejababassie' (collectie Wonny Stuger).

manieren. Maar wel had ze haar poot stijf gehouden: een nette vrouw gaat niet in op de avances van een heer totdat ze getrouwd zijn. Hoe meer Rebecca tegenstribbelde en hem afwees, hoe heviger bij Ithuriël het verlangen werd om haar te bezitten. Wat andere vrouwen tot dan toe niet gelukt was lukte Rebecca: op een bloedhete meidag in 1923 stapte Ithuriël met haar in het huwelijksbootje, in aanwezigheid van slechts een hand-

jevol mensen.

Het smetteloze witte bruiloftspak dat Ithuriël die tweede mei in 1923 droeg was 's ochtends met veel zorg en toewijding door M'a-to gestreken. Haar relatie met Ithuriël was enige tijd bekoeld geweest na klachten van zijn voorkinderen dat ze hard voor M'a-to moesten werken en door haar werden geslagen. Dat ze hard moesten werken om hun steentje bij te dragen aan het huishouden was voor hem geen probleem. Dat zij hen er regelmatig van langs gaf was echter voor hem op den duur onacceptabel geweest en hij had zijn kinderen bij haar weggehaald. Maar inmiddels was de lucht tussen hen weer wat geklaard en kwam Ithuriël tot haar vreugde weer regelmatig langs. Hij had natuurlijk bij haar ook twee kinderen die hij onderhield. Reden genoeg om nog regelmatig bij haar te zijn.

Het pak had hij een week eerder naar haar toegebracht met slechts de mededeling dat hij het nodig had voor een belangrijke bijeenkomst op twee mei. Kortaf had hij haar gevraagd het voor hem te strijken. Hoewel het niet echt nodig was had ze het witte pak daags tevoren nog gewassen en in de zon te drogen gehangen. Als wasvrouw had ze een reputatie op te houden. Ithuriël kwam de laatste tijd wel minder vaak langs. "Plicht roept," zei hij altijd als hij weer snel even bij haar in huis was om zich te wassen en om te kleden. Ze kreeg de indruk dat hij zo snel mogelijk weer weg wilde zijn maar ze sprak er niet meer over want ze kende zijn antwoord.

Zo moeilijk als het was geweest om Rebecca

tot de zijne te maken, zo moeilijk bleek het later voor Ithuriël om van haar af te komen. Het huwelijk was tenslotte niet wat hij ervan verwacht had. Voor Rebecca echter was het huwelijk een serieuze aangelegenheid. De door de ambtenaar uitgesproken tekst "tot de dood ons scheidt" vatte ze letterlijk op. Van een scheiding wilde ze dus niets weten. Het huwelijk van Goejababassie met Rebecca Jeane Nijman heeft 24 jaar geduurd. Kinderen zijn er niet uit voort gekomen.

Nog tijdens zijn huwelijk met Rebecca vond Goejababassie nieuw geluk bij Marie Comvalius. Zij was ruim zes jaar jonger dan hij, geboren te Paramaribo op 11 november 1888. Bij haar scheen hij zijn rust te hebben gevonden. Hij woonde langere tijd met haar samen. De stoere, strenge man die al zijn vrouwen op haar tijd innig lief gehad had, maar niet altijd rekening had gehouden met hun gevoelens, veranderde in een rijpe, berustende man. Precies twee maanden nadat Rebecca Nijman op 65-jarige leeftijd was overleden (26 januari 1947) huwde Goejababassie Marie Jeane Comvalius (op 26 maart 1947). Ruim vier jaar later, op 29 augustus 1951 (hij was toen 69 jaar) stierf hij.⁷ Twee dagen eerder was zijn laatste vrouw Marie Jeane Comvalius heengegaan.

Louisa⁸

Louisa probeerde zich te concentreren op het puffende geluid van de locomotief: *Djehdjeh, djehdjeh, djehdjeh*. Zo kon ze haar gedachten een beetje afleiden van de verscheurende pijnen in haar rug en onderbuik, door de langzaam aanzwellende pijn van de

opkomende wee in het zelfde ritme weg te puffen: *Djehdjeh, djehdjeh, djehdjeh*.

Aan het geluid van de trein kon ze horen dat het gevaarte zich klaar maakte voor vertrek van de Heiligenweg en zich spoedig een weg zou banen door de Saramaccastraat naar de Zwartenhovenbrugstraat. In gedachten zag ze de grote boom bij *Spoendoro*⁹ al opdemen, hoog boven alle drukte op de straat. *Djehdjeh*, zoals men de stoomtrein noemde, minderde al vaart. Je kon hem haast lopend bijhouden.

Allerlei gedachten spookten door haar hoofd, nu ze daar lag in het grote bed. De koperen bollen die zich op de hoeken van het hoge houten frame van het bed bevonden glinsterden licht in de donkere kamer. Hij

Djehdjeh in een wat latere periode (collectie Helen Wijngaarde).

was er nog steeds niet. Er zou toch niks ernstig gebeurd zijn. Of zou hij..., die schoft! Hij had haar in deze toestand gebracht en nu was Hij er niet. Hij zou toch niet daar zijn, bij haar...? Hij moest durven! Ze ging hem desnoods zelf halen!

Ze deed verwoede pogingen om op te staan. Die grote buik zat danig in de weg. Nog voor ze echter een juiste houding kon vinden om overeind te kunnen komen diende zich een nieuwe wee aan. Met een van pijn vertrokken gezicht liet ze zich weer voorzichtig achterover in het houten bed zakken.

Laat je niet gek maken, laat je niet gek maken,

hield ze zichzelf voor. Ze herhaalde de woorden in haar hoofd. Maar elke keer al ze het woordje 'gek' inwendig sprak, leek het juist alsof ze gek werd. gek van de pijn ! gek van de onmacht om haar leven te leiden zoals ze dat wilde, gek van al die mensen die haar allerlei dingen over haar man kwamen vertellen en gek van onzekerheid omdat hij er nog niet was en ze niet bij machte was om hem te gaan zoeken.

Ze probeerde zich te concentreren op een onderwerp dat haar rustiger kon maken, ze zou de helse pijnen dan beter kunnen opvangen. Hier in het huis aan de 'Bigiedjarie' tegenover de Palmentuin waar ze zich altijd veilig en prettig had gevoeld voelde ze zich plotseling opgesloten, gevangen in de schemerige kamer.

Het *djehdjeh*, *djedjeh* van de trein drong weer tot haar door. Ze probeerde zich opnieuw op het geluid van buiten te concentreren. De weeën werden heviger. Naarmate ze in kracht toenamen riep ze de namen van de straten en de haltes steeds luider uit: "Heiligenweg , Saramaccastraat , Krabitawei!, Rond politiepost!!, Zwarteenhovenbrugstraat!!!"

De wee zakte weer weg. Gek was dat. Als ze aan de trein dacht stemde dat haar altijd goed. Het scheen nu zelfs de pijn van de wee een beetje te verminderen. Er speelde een glimlach om haar mond. Als ze aan de trein dacht moest ze altijd ook weer denken aan het grote feest.

Het was nu alweer tien jaar geleden, het feest dat gehouden werd om de opening van het

eerste deel van het treintraject te vieren: het deel Paramaribo tot aan Republiek. Met haar eerste kindje Louise, dat toen net enkele maanden oud was, bezocht ze de festiviteiten in de stad.

Het leek die dag wel *Kongverjarie*, Koninginnedag; heel Paramaribo was uitgelopen. Overal hingen palmtakken, versierd met *fajalobie's*. De vrouwen hadden hun kleurrijkste *koto's* aan en de meisjes kleurige jurkjes. Ook aan de kapsels was extra aandacht besteed, onder de kleine *anjisa's* waren de strak gekamde haren nog net zichtbaar. Jonge meisjes, kinderen vaak nog, liepen in kleine groepjes met manden vol koopwaar heel behendig op hun hoofd. Van geurige zoete kokoskoekjes en pindakoekjes tot *knipa's*, *awarra's* en sinaasappels. De jongens hadden, tot ergernis van hun moeders, de grootste moeite om hun kleren schoon te houden; ze klopten regelmatig het stof uit hun korte broek. Af en toe zag je hen in een verwoede poging om er nog toonbaar uit te zien hun drie middelste vingers nat maken aan hun tong om snel de grijze waas van hun knieën weg te wrijven. In de drukte had ze Etty, zoals ze Ithuriël noemde, gauw gevonden. Ze had niet veel moeite hoeven doen, want bijna iedereen die ze tegenkwam wist haar ongevraagd te vertellen waar hij zich op dat moment bevond. Ze kreeg ook menig plagerige waarschuwing om die knappe man van haar met zijn mooie uniform goed in de gaten te houden: er waren genoeg vrouwen die hem wel wilden wegkapen.

Ze kon zich geen gelukkigere momenten bedenken. Die opmerkingen deden haar goed.

Wat was ze trots op hem, zoals hij er uit zag in zijn nieuwe politie-uniform. Ze genoot van de aandacht die ze omwille van hem van anderen kreeg. Zijn aandacht was immers voor haar.

Ook de bewonderende blikken van de wasvrouw van de Zwartenhovenbrugstraat vielen haar op. Louisa voelde zich geveleid. Triomfantelijk keek ze in Ithuriël's richting. Alsof hij het voelde draaide hij tijdens het gesprek dat hij voerde zijn hoofd in haar richting, waardoor zij in zijn blikveld kwam. Toen hij haar opmerkte brak hij zijn gesprek af en wandelde naar haar toe. Heel rustig want hij was in functie en een goed agent houdt privé en werk altijd van elkaar gescheiden. Maar zij kon het in zijn ogen lezen dat hij blij was haar te zien. Ze was zeker van zijn liefde. Aan zijn dagelijkse houding merkte ze dat minder als voorheen; ze weet dat aan zijn beroep dat hij vol overgave vervulde. Maar aan de blik in zijn ogen op momenten als deze wist ze dat ze op hem kon rekenen. Als ze hem zo zag werd ze warm en rustig van binnen. Bij hem in de buurt voelde ze zich veilig en geborgen.

Het warme tevreden gevoel maakte plaats voor onrust. Haar lichaam verstrakte, de huid om haar buik leek zich als een korset samen te trekken. Met steeds kortere tussenpozen namen de opkomende pijnen in hevigheid toe. Paniekerig vroeg ze zich af waar de trein gebleven was. Ze kon niet meer op *Djehdjeh* wachten. Ze moest weg uit deze kamer. Weg uit dit lichaam, wilde ze de pijnen nog kunnen verdragen. *Als een grote vogel*

steeg ze op. Djehdjeh ging haar te langzaam. Met gestrekte poten plantte ze haar machtige, grote vleugels tegen de schoorsteen van de locomotief en zette zich schrap. In een duizelingwekkende vaart duwde ze de trein voort over de treinrails. De haltes vlogen voorbij terwijl ze de namen uitriep: "Spondoro, Van 't Hogerhuysstraat, Bekoisie (Beekhuizen), Saron, Awaradam, Pad van Wanica, Lelydorp, Onverwacht, Lori (Kopieweg), Zanderij, Berlijn!!" Net op het moment dat ze het voortduwen niet langer meer dacht vol te kunnen houden, zakte de wee weg. De pijn nam af. De trein minderde vaart.

In de verte zag ze de honden en de oude Hindoestanen, die er een voorliefde op na schenen te houden om zich lui te nestelen tussen of op de rails, zich verwijderen bij het naderen van de trein. Ze deden dat zonder enige haast, schenen verveeld te reageren op het verbod om zich daar op te houden.

Regels.... Als vrouw van een politieagent 4^e klas (agent in opleiding) wist Louisa er alles van. Zij kende de regels waar Ithuriël zich aan moest houden bijna net zo goed als hij zelf: "In de uitoefening van zijn plichten moet de politiebeambte altijd met ernst en bedaardheid tewerk gaan, niet ruw optreden of nodeloos geweld gebruiken, goedwilligen moeten vriendelijk en met bescheidenheid bejegend worden, geweld mag alleen gebruikt worden om geweld te keren." Als Ithuriël naar de 3^e klasse bevorderd zou worden, zou zijn tijdelijke aanstelling automatisch in een vaste aanstelling overgaan. Ze wist dat hij er daarom alles aan zou doen om

zijn bevordering veilig te stellen. Trouwens, sinds hij besloten had deel te nemen aan de politieopleiding scheen hun leven beheerst door regels. Eddy, of Goejababassie zoals hij inmiddels in groot-Paramaribo bekend stond, vond dat er op hem, als politieagent niets aan te merken mocht zijn en dat moest ook voor haar gelden. Ook van de kinderen verwachtte hij discipline en respect: "Boeng njang, boeng wroko, boeng fong fong", was zijn lijfspreuk geworden.

Er verscheen en glimlach om Louise's mond als zij dacht aan zijn tweede dochter Edwina. Ze leek soms de enige die hem aan kon. Edwina was voor niets en niemand bang, ook niet voor haar vader. Met haar prachtige 'poespoes ai' die van kleur leken te verschieten al naar gelang de kleur van haar kleding en met haar kleine postuur zou je het van haar niet verwachten. Maar ze had een eigen wil en zelfs de alom gerespecteerde en gevreesde Goejababassie kon haar niet temmen. In tegenstelling tot haar oudere zus Louise, die zich erg verantwoordelijk voelde voor haar zusjes en broertje en haar jonger zusje Therese, de deftige dame, lapte Edwina alle regels aan haar laars.

Die dag van het feest ter ere van de ingebruikname van de trein had Louisa er alle begrip voor dat Ithuriël niet te lang met haar kon staan praten. Bij haar aangekomen zei hij haar dat hij wilde proberen voor zichzelf een plaatsje te bemachtigen bij deze eerste rit naar Republiek. Als hij carrière wilde maken dan moest hij zich ook bij dit soort gelegenheden verdienstelijk maken. Ze hoefde dus

niet op hem te wachten. Er verscheen een zorgelijke blik in haar ogen die hij opmerkte. Hij keek haar strak aan terwijl er een glimlach om zijn mond speelde. Haast onhoorbaar fluisterde hij met een veelbetekenende blik in zijn ogen: "Als ik terugkom krijg je van mij wat lekkers". Hij negeerde echter haar verlangen om opgetild te worden door ten afscheid een kusje op haar mollige hand te drukken, toen de kleine Louise op haar arm zich naar haar vader uitstreckte.

Zijn grapje had haar toch gerust gesteld. Hij was een goed uitziende man en met zijn uniform aan, oogste hij nog meer bewondering. Ze wist dat hij zich daar bewust van was: hoewel hij een ernstig gezicht opzette genoot hij zichtbaar van al die aandacht. Ze zag hem zijn rug rechten om nog groter te lijken. Volgend jaar Politieagent derde klas en dat met zijn vierentwintig jaar..... ze wist dat hij er alles aan zou doen om die rang te behalen.

Ithuriël had, van haar weglopende, nog geen drie stappen gedaan toen hij bemerkte dat een drietal jongens zich naast hem bevond. Ze moesten al langer bij hem gestaan hebben, maar ze vielen hem pas op nu ze met hem mee liepen. Hij keek ze aan, wat voor de jongens het teken was om hem aan te spreken. Aangespoord door de langste van het stel reikte een van de jongens hem een lange dunne tak aan en vroeg: "A diesie boeng, Baas Stuger?" Het was Cobus, aan wie hij de opdracht had gegeven een Goejavetak te gaan plukken. Ithuriël sloeg de tak tegen zijn been aan om de slagkracht te testen. De slag kwam iets harder aan dan hij bedoeld had en

zijn gezicht vertrok een beetje toen hij de striemende pijn voelde. Louisa zag hoe de jongens moeite deden om hun lachen in te houden.

Terwijl Ithuriël zijn arm ophief om ze er van langs te geven met de zweep, gaf de trein het eerste fluitsignaal. Hij hield zijn arm nog even dreigend in de lucht om de jongens de gelegenheid te bieden om weg te rennen. Vervolgens draaide hij zich om en liep rustig naar de trein toe. Met zijn ene hand op zijn rug, probeerde hij met zijn andere hand aan het puntje aan zijn snor te draaien. Hij moest het nog even laten groeien, zo scheen hij lichtjes teleurgesteld te denken. Zijn gestalte en zijn uniform waren echter al voldoende om de mensen uiteen te laten stuiven, alsof er zich ter plaatse een pad vormde.

Louisa keek om zich heen in de donkere kamer waarin ze lag te bevallen. Met moeite zag ze dat de vroedvrouw was gekomen. De meeste tijd had men haar alleen in de kamer gelaten. Af en toe slechts was er iemand van de familie komen kijken. Maar nu was de vroedvrouw dus al gewaarschuwd.

Al bij de vier eerdere bevallingen had de vroedvrouw haar gewaarschuwd dat haar lichaam niet was ingericht om kinderen te baren: ze verloor te veel bloed doordat de moederkoek zo stevig vastzat dat hij bij het loskomen een grote wond achterliet in haar baarmoeder. De geboorte van elk kind was dan ook een aanslag geweest op haar lichamelijke gesteldheid en had een zware tol geëist. Met veel inspanningen van de vroedvrouw en andere helpers was het gelukt haar

na die zware bevallingen weer op de been te krijgen.

Ze maakte zich zorgen. Zorgen om haar gezondheid. Zorgen om hoe lang het duren zou voordat ze deze bevalling weer te boven zou komen. Zorgen om de kinderen: hoe zou het met hun verder moeten als.... het kwam immers toch vaak genoeg voor dat vrouwen in het kraambed stierven.

En zorgen om hem.... Ithuriël.... haar Etty zoals zij hem noemde. Bij de vorige bevallingen was hij altijd in de buurt geweest. Maar zijn aandacht voor haar leek in de loop der jaren wel minder te zijn geworden. Hij leefde voor zijn werk. Hij was politiebeambte als hij zijn uniform droeg, maar ook wanneer dat niet het geval was. Van hem werd verwacht dat hij een voorbeeldfunctie vervulde, zowel tijdens de dienst maar ook in zijn vrije tijd. Men wist hem ook altijd te vinden als er iets aan de hand was.

In de loop der jaren leek het onderscheid tussen dienstdag en vrije tijd geheel weggevallen. Hij scheen ervan te genieten, alsof hij leefde voor zijn werk. Hij was niet meer *haar Etty* maar *hun Goejababassie*, een man die ze met heel Paramaribo moest delen. Ouders kwamen vragen om hun onwillige of brutale kinderen een afranseling te geven, vrouwen kwamen bij hem om raad, bij burenruzies werd hij er bijgehaald. Ook kwam het voor dat hij buiten dienstdag boeven moest vangen.

In het begin had ze zich zorgen gemaakt als hij weer eens in een van de districten gestationeerd werd. Voor een politieagent derde

klas was dit een verplicht onderdeel. Het waren diensten waar niemand van de agenten warm voor liep, omdat de politieposten (die meestal alleen via het water te bereiken waren) de meest elementaire gemakken ontbeerden. Gelukkig hoefden de agenten niet zelf te roeien omdat de politie roeiers in dienst had.

Het was vooral een eenzaam bestaan. Het enige gezelschap in de avonduren waren de 'koko lampoe' en de muskieten. Terwijl ze in de stad al lang gaslampen¹⁰ hadden! Een paar keer was Louisa meegegaan als Ithuriël in een van de districten werd gestationeerd. De enige sociale contacten waren zij en de kinderen, soms een enkele collega. Als gezagshandhaver moest hij ervoor waken niet betrokken te raken bij eventuele problemen in de gemeenschap en dus een zekere afstand tot de lokale bevolking houden.

De laatste tijd was hij alleen gegaan, als het weer eens zijn beurt was om in de districten te dienen. Ze had aan hem gemerkt dat hij, vergeleken bij vroeger, zijn diensten op met name Constantia met minder tegenzin aanvaardde. Dat baarde haar zorgen.

Eens had zij geprobeerd om over haar zorgen te praten met Ithuriël's drie 'aristocratische' tantes Louise, Catherine en Johanna, die er prat op gingen dat zij van Hoogduitse afkomst waren. Maar daar had ze later spijt van gehad als haren op haar hoofd.

"Kom maar door de poort," had tante Johanna over het raamvenster hangend haar toegeroepen toen ze die middag op de grote groen deur klopte. "Goedemiddag tante, ik heb de kinderen gebracht om hun tantes te

zien," sprak Louisa, nog buiten staand, terug. "Zo wat een verrassing, zijn dat de kinderen van Ithuriel?" Na nog even hun jurkjes en broeken glad gestreken te hebben liep Louisa met haar kinderen door de 'nengre doro'.

Twee van de tantes stonden hen al op te wachten bij de achterdeur. Ze uitten hun bewondering over de kinderen, maar deden geen aanstalten om opzij te gaan om hen door te laten. Louisa begreep dat ze niet binnen zouden worden uitgenodigd. Tante Johanna zakte twee treden naar beneden en bleef op de onderste tree staan, alsof haar muiltjes niet vies mochten worden. "Geven jullie tante een hand dan!" "Wat lijkt die Therese toch op haar vader, een echte Stuger. Je kan zien dat ze van Hoogduitse afkomst is!" "Catherine, kijk dan," riep ze uit terwijl ze de kleine Therese als enige van het bezoek de stoep op duwde om de andere tantes te begroeten.

"Ik zal de dienstmeid vragen om die stoel voor je buiten te zetten" zei tante Johanna tegen Louisa terwijl ze naar binnen keek. Een jong meisje van een jaar of zestien kwam direct daarop, alsof ze op het sein had staan te wachten, verlegen met een stoel naar buiten. Het viel Louise op dat de tuin niet erg groot was; zij had hem in ieder geval groter verwacht. Hij was wel goed onderhouden. Er was geen sprietje gras te bekennen en de bomen zorgden voor voldoende schaduw op het erf zodat het er heerlijk koel was.

Louisa was aan een kant blij dat ze niet binnen hoefden te zitten. Ze zou zich er alleen maar zorgen maken dat de kinderen ergens aan kwamen of per ongeluk iets

omver zouden stoten en bovendien was het er vast warmer. Aan de andere kant zou ze maar al te graag een blik binnen hebben willen werpen om naar al de mooie spulletjes te kijken die de drie dames in hun huis hadden verzameld. Tante Johanna leek haar gedachten te lezen: "Het is buiten lekker koel en de kinderen kunnen hier spelen zonder iets kapot te maken."

De meid bracht nu een iets grotere stoel met armleuning naar buiten. "Breng vijf mokken zuurwater!" commandeerde tante Johanna. "Jullie lusten toch zuurwater kinderen?" De twee andere dames waren op de galerij blijven zitten. Louisa kon ze niet zien, maar aan hun stemmen te horen vermaakten ze zich met Therese; ze waren kennelijk zeer met haar ingenomen.

"Wat brengt je hier dan, Louisa? Hoe gaat het met die neef van me? Je hebt geluk gehad hoor, want als een Stuger met een vrouw gaat dan is zij de Koningin *baja*! Hij komt ons zelden meer opzoeken; je houdt hem toch niet weg van ons?" Louisa kon er niet tussen komen. Ze had bovendien moeite met het vinden van de juiste woorden. Surinaams praten was uit den boze. Het viel haar niet gemakkelijk om een mooie Nederlandse beginzin uit te spreken, al had ze die de hele dag geoeffend. Ze kon voorlopig alleen maar verlegen lachen en knikken. Het leek trouwens alsof tante Johanna meer tot haar zussen op de galerij sprak dan tot haar. Toen de dienstmeid terugkwam met de aluminium mokken met zuurwater vond ze de gelegenheid om te zeggen waar ze voor kwam. Ze wachtte tot het meisje weer de stoep op

was en begon quasi opgewekt: "Met Etty gaat het goed, tante, maar ik maak me zorgen omdat hij vaker lang wegblijft dan eerst. Soms denk ik dat hij een andere vriendin heeft. Misschien kunt u eens met hem praten?"

Er viel een ijzige stilte. Ook de dames op de galerij waren stilgevallen. Louisa dacht dat ze haar tong wel af kon bijten. Ze wachtte nerveus op een reactie. Eerst verscheen er een brede lach op het gezicht van tante Johanna, maar deze zei nog niets.

"Ze kunnen en niets aan doen!" hoorde ze plots vanaf de galerij een van de andere twee tante's zeggen. "Ze kunnen er niets aan doen," herhaalde tante Johanna toen ze de verwarring op Louisa's gezicht zag. En ze ging voort: "Stugers kunnen er niets aan doen dat ze zo gewild zijn bij de andere sekse. Ze hebben een goed voorkomen, zijn aantrekkelijk en begerenswaardig. Je weet wel wat ik bedoel. Kijk maar naar jezelf. Als je wilt dat hij bij je blijft moet jij hem bekoren."

Louisa was perplex. Ze wist dat voor de tantes de familie eerst kwam, maar dat ze zo openlijk partij zouden kiezen had ze niet verwacht. "Elke vrouw kunnen ze krijgen, maar ze zijn ook eigenwijs" ging tante Johanna verder. "Het zelfde probleem hebben we met onze Herman, die broer van Ithuriël. We hadden een goede partij voor hem, maar ook hij moest weer zijn eigen gang gaan. Gelukkig hebben we hem een goede opvoeding gegeven, zodat hij tenslotte toch een goede keuze heeft weten te maken. Een mooi lichtkleurig meisje, van goede huize. Ik geloof dat haar familie ook op

de Oranjetuin ligt, is het niet zo Catharine?" "Ja ik geloof het wel en niet iedereen kan daar zomaar begraven worden" antwoordde haar zuster vanaf de galerij. Tante Johanna ging verder: "Onze opa Jan Carel Stuger en zijn broer Jan Louis liggen er ook. Wij zijn nog lang niet van plan te gaan, maar we hebben al geregeld dat we daar later ook begraven worden."

Louisa hoorde al niet meer wat ze zeiden. Ze vroeg zich af wat haar had bezielde toen ze had besloten om de zorgen waar ze al zo lang mee rondliep juist met deze dames te bespreken. Waarom was ze juist naar hen gekomen om haar beklag te doen? Ze had het ook met haar eigen familie kunnen bespreken. Maar ze beseftte dat ze haar moeder en zus niet ongerust wilde maken, hen niet wilde laten zien dat ze verdriet had.

Vaak dacht ze ook dat ze zich de dingen maar inbeelde; bewijzen had ze immers niet. Eigenlijk wilde ze gewoon gerustgesteld worden en dan verder gaan met haar levettje. En als het weer beter ging tussen haar en Etty dan wilde ze liefst niemand uitleg of rekenschap hoeven te geven. Maar de reactie van de tantes had haar bezorgdheid niet weggenomen, wel de boosheid vergroot.

Uit beleefdheid bleef ze nog een tijdje zitten luisteren. Toen ze het gepraat niet langer kon aanhoren, verzong ze iets over een boodschap die ze nog moest doen en maakte dat ze weg kwam. Ze had nog veel moeite om Therèse mee te krijgen die het heel erg naar haar zin leek te hebben bij de tantes.

De spieren in haar buik spanden zich samen, ze voelde de hevige pijn in haar onderrug. Louisa ontwaarde in de schemerige kamer een aantal schimmen. Ze had bijna niet gemerkt dat een drietal vrouwen zich inmiddels rond haar bed had verzameld. Ze voelde de steelse blikken waarmee ze elkaar aankeken. Naast het huis hoorde ze de instructies die aan haar oudste dochter gegeven werden. Louise moest met spoed haar vader gaan halen bij *lont' oso*, het hoofdbureau van politie aan de Waterkant bij de Plattebrug. "Te mie spiet dja, fos a dré joe moe drai kon baka" (voordat mijn speeksel op de grond droog is moet jij al terug gekeerd zijn), hoorde ze iemand aan haar dochter zeggen. Terwijl de spieren in haar buik zich samenspannen kwam de pijn weer in alle hevigheid op. *Djehdjeh?* Waar was de *djehdjeh?* Kabel, kabelstation, kabelstatioooooo..... Toen hoorde ze de opgewonden stemmen: "Na wang boi, een jongen, karie Goejababassie kong in sie na wang boi!"

Terwijl alle aandacht zich richtte op haar kindje voelde Louisa een gelukkig gevoel over zich heen komen. Alle zorgen van de afgelopen maanden en de afgelopen jaren vielen van haar af, de kamer leek opeens hel verlicht, zonnig en warm. De wereld leek een grote *Kongverjarie*: iedereen danste blij en vrolijk, zonder zorgen. Ze voelde zich blij en gelukkig, net alsof ze in de kabel boven de Suriname rivier werd gewiegd.

Ze hoorde de mensen roepen, eerst heel dichtbij, maar later steeds verder weg: "Louisa, Louisa .." Ze meende de stem van de vroedvrouw te horen. Ze wist niet of ze droomde

of dat het echt was. Ze wilde nog antwoorden maar het was niet meer nodig, het gevoel van bezorgdheid was gek genoeg ook verdwenen: ze vertrok en ze was gelukkig. Djedjeh pufte: "alles komt goed, alles komt goed, alles komt goed."

Ithuriël

Zijn dochter had de vroedvrouw toch duidelijk horen zeggen dat ze hem moesten komen halen. Hij had zich naar huis gehaast en verwachtte elk moment dat de deur van de kamer open zou gaan, maar er gebeurde niets. Hij hoorde wel opgewonden maar gesmoorde stemmen achter de deur. Hij had al een poging gedaan om naar binnen te gaan maar was weer resoluut naar buiten geduwd. Hij voelde dat er iets niet goed was. Het begon tot hem door te dringen wat er gebeurd moest zijn. En terwijl hij stond te wachten probeerde hij alvast de woorden te vinden die haar zouden kunnen troosten. Hij zou niet minder van haar houden: samen hadden ze tenslotte al vier gezonde kinderen. Hoe groot het verdriet ook was, samen zouden ze er overheen komen. Hij nam zich voor extra aardig tegen haar te zijn de komende dagen. Hij wenste dat hij toch maar eerder was thuis gekomen van het werk; dan had zijn aanwezigheid haar vast een beetje gerustgesteld. De reden dat hij zich niet gehaast had was dat hij van de eerdere bevallingen wist dat het erg lang kon duren voordat het kind er was. Bij de eerste zelfs twee dagen na dat de weeën begonnen waren. Er scheen geen haast te zijn, maar nu had hij spijt.

Hij hoorde geen stemmen meer. Ithuriël duwde de deur zachtjes open. Nu werd de deur voorzichtig verder voor hem open gedaan. Het drong voor het eerst tot hem door dat de scharnieren zo piepten.

De vroedvrouw nam hem voorzichtig bij de arm. Hij zag zijn schoonmoeder, als in trance, met een betrand gezicht bij het bed staan. Er was nog een andere vrouw, wie het was kon hij in die schemerige kamer niet ontwaren. Zij en de vroedvrouw keken strak in zijn richting, hij voelde de spanning.

Voordat hij de laatste stappen naar het bed had kunnen maken, deed de vroedvrouw een stap naar voren en drukte hem - zonder een woord te zeggen - een bundeltje omwikkeld met kleren in zijn armen. Hij had zich op dit moment voorbereid: verdriet tekende zijn gezicht, terwijl hij met zijn grote handen wat van de kleren opzij sloeg om het gezichtje te ontwaren. Hij schrok eerst zichtbaar toen er kleine geluidjes uitkwamen. Blij keek hij op - het was dus toch niet waar - om terstond in de wanhopige gezichten te kijken van de drie vrouwen in de kamer. Op hetzelfde moment liet zijn schoonmoeder zich met een wanhopige kreet in een omhelzing op Louisa vallen.

Het duurde even voordat het tot hem doordrong wat er werkelijk was gebeurd. De hartverscheurende kreet die hij slaakte, toen hij door had dat het zijn Louisa was die was overleden in plaats van hun pasgeborene, deed zelfs de vogels in de boomtoppen van de Palmentuin aan de overkant verschrikt opvliegen. Dit beeld zou hem zijn leven lang bijblijven.

Noten

1 Ik dank in het bijzonder tante Willy Cederboom en wijlen oom Ludwich Stuger.

2 Zijn vader Frederic Hubert Stuger, geboren Paramaribo 21 maart 1859 en aldaar overleden 17 april 1921, was de zoon van Egbert Buschboom Stuger (1823-1882) en Johanna Jacoba Cornelia Hubert. Grootvader Egbert Buschboom Stuger was de zoon van Jan Carel Stuger (1790-1836) en Anna Catharina Busch.

Overgrootvader Jan Carel Stuger was de zoon van een Duitse immigrant, Johannes Stuger en Johanna Elisabeth Saraatje Zeeman, een Surinaamse. Ik baseer me hier op het document 'Stamboom van Stuger, J.C.' opgemaakt bij de Burgerlijke Stand te Paramaribo d.d. 2 april 1982, dat ik tussen de papieren van mijn vader aantrof en op aanvullend onderzoek.

3 '100 jaar korps politie Suriname 1895-1995', *Suralco magazine* Vol. 19 no. 1.

4 Voluit George Eduard Stuger, hij is mijn grootvader.

5 NA (Nationaal Archief Den Haag), Volkstelling Suriname 1921: Kring XV lijst 693.

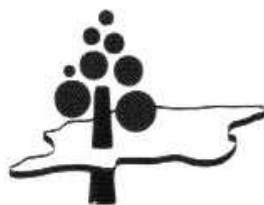
6 Volgens Jan Carel's 5 augustus 1836 ondertekende en na zijn overlijden 20 dagen later geopende testament (NA, notarieel archief Suriname 1828-1845 inv. no. 36 akte no. 111).

7 De naam Goejababassie was ondertussen zo een begrip geworden in Paramaribo dat de onderwijzer Stuger, die zijn sporen aan de Calorschool verdiende later ook Goejababassie genoemd werd.

8 Ik heb mij bij het schrijven van wat nu volgt laten inspireren door de schrijverscursus die de Stichting voor Surinaamse genealogie organiseert i.s.m. de stichting "Grenzeloos schrijven".

9 Zogenoemd omdat de trein precies halt hield bij de voordeur van de familie Spong.

10 Vanaf 1909 was de stad voorzien van gaslampen ('100 jaar korps politie Suriname 1895-1995', *Suralco magazine* Vol. 19 no. 1)

Uitgave van
de Stichting voor Surinaamse Genealogie